

בסיס הרשעתו של עו"ד ישראל פרי שנוי במחלוקת

07:09 | 08.2.2009 **עידו באום**

עשר שנות המאסר שנגזרו בשבוע שעבר על עו"ד ישראל פרי הן עונש חמור מדי. הדווקנות של הפרקליטות נבעה אולי מהמערכה האגרסיבית שניהל פרי למען חפותו. פסק הדין שנוי במחלוקת.

ישראל חתמה בשנות ה-70 על אמנה עם גרמניה שאיפשרה לקבל פנסיה גרמנית, בכפוף לתשלום סכום רטרואקטיבי שנועד לכיסוי ההפקדות לפנסיה עבור '56-'80. הרשויות בישראל לא פעלו למימוש האמנה. למעשה, היה מי שטען כי הפנסיה הגרמנית אינה כדאית. עו"ד פרי לא חשב כך. והוא צדק.

הארגון שהקים רשם כ-30 אלף איש לתוכנית הפנסיה הגרמנית. פרי הסביר לנרשמים כי הם יכולים להשקיע את הסכום הרטרואקטיבי מכספם ולקבל תשלומי פנסיה ("רנטות") גבוהים יותר, או לקבל מהארגון הלוואה למימון הסכום וזו תוחזר מתוך הרנטות. מי שקיבל הלוואה נדרש לעשות גם ביטוח חיים לטובת הארגון, משום שעם מות הלקוח נמנע מהארגון לגבות את החזר הלוואה.

כדי לממן את הלוואות השיג פרי מימון מבנקים זרים שהועבר לחברות שהקים בחו"ל. המימון נדרש, לטענתו, בגלל שבישראל לא התלהבו מהפנסיה. פרי הסתכן בעבירות על חוקי המט"ח והודה ששיקר בנוגע לבעלותו על החברות הזרות ללקוחותיו, לכנסת, ובהליכים משפטיים. על כך ענישתו מוצדקת.

השם שנבחר - "הארגון למימוש האמנה לבטחון סוציאלי ישראל גרמניה", יצר רושם שמדובר בגוף רשמי. בית המשפט פסק כי אין בשם הטעיה. פרי החתים את הנרשמים לתוכנית הפנסיה על הסכמים לפיהם הם חבים בתשלום שכר טרחה גם אם לא מימשו את התוכנית - אבל משפטו לא נסב על כך.

פרי הוציא הון עתק על ההגנה במשפטו ועל יחסי ציבור משום שהוצג כמי שעשק חלשי דעת. גם אנו הוצפנו במידע מטעמו. חשבנו שעדיף להמתין להכרעת העליון. כעת חובה להצביע על הבעיות.

1. האשראי

קביעת העליון: בית המשפט העליון קבע כי פרי הציג ללקוחות מצג מטעה לפיו הוא משיג עבורם הלוואות בתנאי שוק בשעה שהלוואות ניתנו מחברות זרות בשליטתו. השופט אדמונד לוי אמר על כך כי הנאשמים (פרי וארגונו) ניהלו משא ומתן "עם עצמם" על תנאי הלוואה.

ביקורת: פרי טען כי ניסה לשכנע את הנרשמים לממן את הסכום הרטרואקטיבי מכיסם. מי שבחר לא לעשות כן, יכול היה ליטול הלוואה מבנק ולא מפרי. את תנאי הלוואה יכלו הלקוחות להשוות להלוואות אחרות. שוו בנפשכם לקוח הקונה דירה מקבלן וזה מציע לו משכנתא. האם הלקוח לא ישווה את מחיר המימון לזה שמוצע על ידי בנקים אחרים? במשפטו של פרי במחוזי העיד מנכ"ל בנק טפחות דוד בלומברג כי פרי הפנה אליו לקוחות לקבלת הלוואות ואף ויתר על עמלות תיווך.

למעשה, הטענה כי מחיר האשראי שגבה פרי אינו הוגן לא הועלתה בשום שלב במשפט. גם העליון לא קובע קביעה כזו. הריבית שגבה פרי היתה מפוקחת על ידי המוסד הגרמני לבטחון סוציאלי. בפועל, פרי נתן הלוואות בריבית נמוכה בכ-3% מריבית השוק. הריבית הממוצעת שגבה מלקוחותיו היתה 11%. בשעתו הגיש פרי בג"ץ נגד המפקח על המטבע ובהליך זה הודתה המדינה כי מחיר האשראי שהיתה יכולה לקבל בעצמה, כמדינה, 15% - גבוה מזה שנתן פרי ללקוחותיו. אז מי פה גנב?

2. פרמיות הביטוח

קביעת העליון: פרי אמר ללקוחות כי הוא מסדיר עבורם ביטוח חיים. הוא העביר את כספי הביטוח לחברה זרה בשליטתו. הלקוחות קיבלו פטור בהסכם, לפיו במקרה מוות יהיו עזבונם ושאריהם פטורים מחוב. השופט לוי אמר כי הפטור עשוי היה להקים הגנה מאחריות פלילית. ואולם, פרי קבע את הפרמיות לפי תחשיבי אקטואר מטעמו, יצחק בלאס, ולא על בסיס מחיר שוק. לדעת השופט לוי - לא זה מה שהבינו הלקוחות.

ביקורת: הלקוחות יכלו להשוות את הפרמיות של פרי לפרמיות אחרות בשוק. חלק מהלקוחות, מטעמי גיל או בריאות, לא היו משיגים ביטוח בשוק החופשי ורק הוא הסכים לבטחם. הטענה כי פרמיות הביטוח שגבה פרי רק נחזו כאילו נקבעו במשא ומתן בתנאי שוק הועלתה לראשונה על ידי התביעה בבית המשפט העליון. השופטים במחוזי ובעליון ציינו כי הפרמיות נבדקו על ידי בית הדין לחוזים אחידים ואושרו שם על סמך חוות דעת של אקטואר מטעם האוצר שקבע כי הן נמוכות מהמקובל בשוק. המחוזי והעליון גם קבעו כי מומחה האוצר טעה כי לא ידע כי חברת הביטוח היא בעצם בשליטתו של פרי. זו קביעה משפטית נטולת היגיון כלכלי. קשה להבין מדוע השאלה מיהו המבטח רלוונטית להכרעה אובייקטיבית אם גובה הפרמיה סביר או לא.

3. פנסיה באפס השקעה

השופט המחוזי זכריה כספי, שהרשיע את פרי, ציין כי הרנטה הממוצעת ללקוח עמדה על 1,261 מארק גרמני אך לאחר ניכוי שכר הטרחה, החזרי ההלוואה ופרמיות הביטוח נותרו ללקוח 278 מארק, כ-22% מהרנטה. כספי ולוי סברו שהיחס בעייתי. שניהם לא ציינו שהלקוחות לא השקיעו כלל מכספם וזכו לפנסיה בתמורה להשקעה של אפס שקלים.

הם גם ידעו מראש מה יהיה "הסכום הפנוי" שיותר בידם מתוך הרנטה, משום שפרי התחייב מראש לסכום. פרי הורשע בגניבה ובמרמה משום שבית המשפט סבר - ללא כל הוכחה - כי לקוחותיו היו אמורים לקבל פנסיה גדולה יותר עבור אפס השקעה. יש לזכור: רוב הלקוחות שנטלו מפרי הלוואות לא היו מקבלים פנסיה כלל לולא בא ארגונו לעולם.